

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 875283/3

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אלמליח, הרב אליהו הישוריק, הרב אברהם שינדלר

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מאיר בר-מוחא)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד דרורה רמיגולסקי)

הנדון: נכסים הטעונים כוונת שיתוף לעומת המאוזנים ע"פ חוק, אי־זכאות שותף לדמי שימוש – טעמה וגבולותיה

פסק דין

רקע

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי מיום י"ט איר תשע"ו (27.5.16).

הצדדים נישאו בשנת 1989 והתגרשו בכ' בתמוז תשע"ה (7.7.15).

פסק הדין נשוא הערעור

בפסק דינו קבע בית הדין כמה קביעות שעליהן מערער הבעל.

1. חלוקת הדירה המשותפת תהיה על פי הרישום שהוא שלישי לבעל ושני שלישים לאישה.

2. איזון המשאבים ייעשה בצורה שוויונית.

3. על האישה לשלם לבעל דמי שימוש עבור שימושה בדירה ממועד הגירושין ועד לפינוי הדירה.

טענות הבעל – המערער

1. יש לקבוע כי הדירה תחולק בשווה על פי הפסיקה האזרחית שניתן לקבוע שיתוף ספציפי בנכס שהיה מנת חלקו של אחד הצדדים קודם הנישואין.

2. לחילופין טוען הבעל כי אין זה מהצדק כי האישה תזכה למחצית זכויותיו הסוציאליות, ובדגש על כך שלדבריו הוא שתרום לתא המשפחתי במשך כל השנים בעוד האישה שמרה את משכורתיה בחשבון נפרד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. הבעל טוען כי היה צריך לחייב את האישה בדמי שימוש מהזמן שעזב את דירת הצדדים. לדבריו משפסק בית הדין כי על הצדדים להתגרש שוב אין מקום לצפות ממנו כי ימשיך לגור בדירה ומכאן כי על האישה לשלם תמורת שימושה הבלעדי בדירת הצדדים.

דיון והכרעה

לאחר עיון בתיק ובטענות הצדדים לא מצאנו מקום להתערב בשיקול דעתו של בית הדין האזורי והערעור נדחה.

1. העדר כוונת שיתוף – בחלקים שווים – בדירה ששני שלישים ממנה שייכים לאישה

בפסק דינו בית הדין התייחס לפסיקה האזרחית, שקל ונשא האם התגבש כאן אותו דבר מה' הנצרך לצורך החלת מצב של שיתוף ספציפי והגיע למסקנה כי לא רק שלא היה שם אותו דבר מה' אלא שהאישה הביעה את סירובה במפורש לשנות את רישום הנכס ולרשום מחצית על שם הבעל.

אכן בית הדין האזורי ציין לדברי הבעל עצמו (שנטענו גם בכתב הערעור) כי האישה הייתה נוהגת להפקיד את משכורותיה לחשבון הבנק שלה. אמנם בית הדין האזורי לא קיבל טענה זו, שהוכחה על ידי האישה, אולם לא ברור היאך הבעל יכול לטעון כן ומנגד לטעון כי התגבש כאן רצון לשיתוף ספציפי.

מאחר שכך הערעור נדחה בנקודה זו.

2. נכסים שנצברו בתקופת הנישואין – שלא כחלקה של האישה בדירה זו – יש לאזן על פי חוק אף ללא כוונת שיתוף

להבדיל מעניין השיתוף הספציפי שלגביו יש צורך להוכיח על רצון לשיתוף ולכל הפחות על רצון מכללא לשיתוף, הרי שלגבי נכסים שנוצרו בתקופת הנישואין קביעת החוק (חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג – 1973) היא כי יש לחלקם בשווה ללא קשר לאיזה מבני הזוג ייצר נכסים אלו. כך נקודת ההנחה הכוללת היא כי דין נכסים אלו להתחלק בשווה, ועל הטוען לנסיבות שמכוחן יש לשקול את החרגתם – תוך שימוש בסעיף 8(2) לחוק – להביא את הראיה לכך.

במקרה שלפנינו קבע בית הדין מבחינה עובדתית כי הבעל לא הצליח להוכיח את טענתו כי הוא שתים בלעדית לתא המשפחתי, ונציין כי אף לו היה מוכיח הבעל את טענותיו עדיין השימוש בסעיף זה נתון לשיקול דעתו הבלעדי של בית הדין כאשר במסגרת זו יכול בית הדין להתחשב בין השאר גם במצבם הכלכלי של הצדדים לאחר הגירושין לרבות בכושר ההשתכרות העתידי שבמקרה זה נוטה לטובת הבעל.

סוף דבר: גם טענה זו של המערער נדחתה.

3. זכויות הבעל לדמי שימוש בעבור תקופת מגורי האישה לבדה בדירה (ששליש ממנה – שייך לו)

בעניין דמי השימוש טענת הבעל היא כי הוא זכאי לקבל דמי שימוש ממועד עזיבתו את הבית. לעניין זה התייחס בית הדין וקבע כי הבעל לא היה מוכרח לעזוב את הבית, כי בכל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקרה לא ברור כי הבעל לא היה חייב במדור האישה עד לגירושין וכי הבעל קיבל כבר פיצוי בבית המשפט על כך שהאישה סירבה להתגרש.

אי־זכאות שותף לתשלום עבור שימוש הבלעדי של שותפו – טעמה וגבולותיה

סברה זו הראשונה שכתב בית הדין האזורי אינה מוכרחת, ודאי לא לגבי הזמן שממועד תביעת הבעל דמי שימוש ועד למועד הגירושין:

אין חולק כי הבעל עזב את הבית בכ"ב בטבת תשע"ב (17.1.12) אולם תביעת דמי שימוש הוגשה גם לדבריו רק בכ"ו באייר תשע"ד (26.5.14).

ולפי זה: הא נחא עד לזמן התביעה – יש לטעון כי יכול היה הבעל לעשות שימוש מקביל. אמנם משהודיע את רצונו שלא לעשות שימוש מקביל אלא למכור את הדירה ולחייב את האישה בדמי שימוש, היאך ניתן לכופו לעשות שימוש מקביל במקום שבית הדין הורה כי על הצדדים להתגרש, אף אם לא דובר בחיוב?

אמנם לגבי הזמן שקודם לתביעה (כנ"ל) אף שלכאורה הביע את דעתו כי אין רצונו להשתמש יחד עם האישה וספק אם אפשר לומר לו להשתמש יחד, עדיין אין בכך כדי לחייבה לשלם דמי שימוש שהרי לא תבע שימוש בדירה ויש לומר שמחל והניח לה להשתמש כמנהג השותפים.

הנה עיין בדברי הרשב"א (בשו"ת חלק ב סימן קמא, הובא בבית יוסף וברמ"א – חושן משפט סימן קעא סעיף ח):

"ואם אירע שישב בו האחד שנים ושלוש שנים, נראין לי דברים ברורים שאינו חייב להעלות לו שכר, דכל שלא חלקו – בשלו הוא משתמש. ואפילו בחצר שיש בה דין חלוקה נמי, וכל שכן בחצר שאין בה דין חלוקה, דלא דמי לדר בחצר חבירו שלא מדעתו. והוא הדין דאינו יכול לומר לו 'כדרך שנשתמש בו שתי שנים אשתמש בו אני לבד כנגדך', דכל שלא חלקו – בשלו הוא משתמש. ואלו רצה חבירו – היה משתמש בו."

בטעמו של הרשב"א יש הסוברים כי הטעם הוא שיכול חברו להשתמש באותו זמן איתו, ועל כן אין לחייבו:

כך משמע במהרש"ם (חלק א סימן ח):

"ובדבר מה שתבע ראובן מיהודה, שזה ב' שנים תבעו לדין לחלוק כפי הכתב ויהודה סירב מלציית לדין תורה, ותובע שישלם שכר דירה מה ששוה חלקו יותר מחלק ראובן – יפה כתב שמחוייב יהודה לשלם, דכל טעם הרשב"א – שאם רצה חברו היה משתמש גם כן, וזה לא שייך בנדון דידן."

מנגד, מצינו פוסקים הסוברים כי עיקר הטעם הוא מה שלא תבע וביקש השותף לקבל חלקו, והיינו מאחר שדין שותפות הוא שימוש של השותפים, אם כן ככל שרוצה האחד לחלק שותפות זו בדרך של חלוקה לזמן או שכירות לאחר – עליו לבוא ולטעון כן, ואם לא עשה כן – אינו יכול לתבוע למפרע:

עיין בדברי מהריק"ש (ערך לחם חושן משפט סימן קעא סעיף יג והובא בהגהות רבי עקיבא איגר שם סעיף ח) שטעם הרשב"א הוא: כיוון שלא התנו מתחילה על כך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין כסף הקדשים (סימן קעא סעיף ח) שביאר כי טעמו של הרשב"א הוא משום שהעדר התביעה מוכיח על כך שהשני מחל והרשה להשתמש בחלקו כדין השותפות.

ועיין בדברי החכמת שלמה (שם) שכתב: "אם לא חלקו ושתק האחד והניח לשני להשתמש בו, הוי כגילה דעתו שאין צריך עכשיו לכך."

לפי זה יוצא כי מזמן תביעת הבעל דמי שימוש ומאחר והשותפות מקולקלת ועומדת ולא ניתן לומר כי עליהם לחיות יחד אם כן על האישה לשלם לו דמי שימוש אומנם עד למועד התביעה יש לומר מדלא תבע מחל וכפי שכתבו חלק מהפוסקים.

פטור האישה מדמי שימוש כל עוד לא נפסק שהבעל פטור ממזונותיה ומדורה

בכל זה היה מקום לדון אילולי טעמו השני של בית הדין האזורי, אולם מאחר שכתב בית הדין האזורי כי מעולם לא הוחלט כי הבעל פטור ממדור האישה אם כן פשיטא שלא יוכל לתבוע ממנה דמי שימוש.

על פי האמור יש לדחות את ערעור הבעל.

הרב יצחק אלמליח

מצטרפים לאמור.

הרב אברהם שינדלר

הרב אליהו הישריק

נפסק כאמור.

ניתן לפרסם ללא שמות הצדדים.

ניתן ביום ב' באב התשע"ז (25.7.2017).

הרב אברהם שינדלר

הרב אליהו הישריק

הרב יצחק אלמליח